

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМИНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринки 10, п. пом. Конт. пошт. ш.к. 143.322. Адреса для телеграм: "Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10-11 год. передпол. Рукописи не повертаєтьс.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в ціну 2,500.000 Мп. ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол. Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 л. Швейцарії 4,000.000 ш. шварк. Шпаїнації 5 тв. фр., Чехословацькій 30 ч. ко- рон, Румунії 100 лей. Вла- гарії 50 ш., Австрії 4,000.000 ш. Займа аванс 100000 шп.</p>	<p>В справі оголошень звертатися до Адмі- ністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 100.000 Мп.</p>
---	---	--

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Доба диктаторських намагань.

Живемо у добі, якої характеристи-чною прикметою є те, що в суспільному житті щораз частіше виривають олівинці, які хотять на-правити похибки недавнього мину-лого одним рішучим оборотом у цей або инший бік. Суспільний устрій, що приймав як основу правління парламентську систему, хитається. Парламентська система виростає з поширення демократичних ідей; по-літичні партії годяться на принципи, що влада повинна спочивати в ру-ках більшості. Байдуже, чи ця біль-шість доходила до голосу так або инакше, чи вона була справжнім виразником ідей у суспільності і чи була розумніша. Важливим був факт, що представники уряду, партії та організації піддавались згідно такій перевірці своїх компетенцій, щоби про них рішала більшість.

Та ось прийшла велика війна. Розбухались пристрасті, розтан-цювалася увага, намітилися кон-флікти. Найпростіші справи та вза-ємини між суспільними класами, партіями і поодинокими народами запутались в неолдні гордіській суєдолі. Меси втрачали свій давній герцель: і як стил, завелись її кер-манці, що обіювали розвирати гордіський вузол просто і корисно. За Леніном пішов Муссоліні, на Угорщині Горгі, в Іспанії де Рівера, у Болгарії Стамболійський; дикта-торську спробу робив Людендорф; майже диктаторські уповноваження одержав німецький уряд; переворот у Туреччині мав всі характеристичні прикмети диктаторської влади, і т. д. Цьому загальному явищу присвя-чує недавно визначний італійський історик Гулієльмо Ферреро, окрему статтю п. а. „Кріза парламентариз-му“. Він ставить собі питання: чи поява диктаторських спроб є на-слідком якогось уряду, які дикта-тори хотять заступити? А вже нері-шучість, недостача відповідальності, чужість та неподобність були ви-соби не тільки парламентарського режиму; від них терпіли також ро-диське самодержав'я і швайцарська демократія.

Щі хибні, на гадку Феррера, мають своє джерело у складності чужої цивілізації, у надто великих зовнішніх сучасних держав і ржино-манітності їх функцій. Усі годимо-ся, каже Ферреро, що „влада повинна бути передана найбільше за-служувуючому не неї. Але як це пі-знати? Хто має бути суддею? Ко-жний в окрема має найкращі мо-жливі, щоби вважати себе якнайбіль-ше відповідним... Коли партії не-адають до згоди, щоби прийняти загальне, спільне мірло — а таким є саме принцип більшості — тоді вони напружені мусять боротися за владу зі зброєю в руці. Насиль-ство стає тоді „останньою рашією“... Парламентарський режим може спо-внит своє завдання тільки тоді,

збунтується проти більшості і про-ти прийнятих нею правил супер-ництва“.

Якж вигляди має перед собою Європа, коли дійшла до такого стану? Чи треба погодитися на те, що вона розлетиться на дві поло-вини, на ліберальну і на диктатор-ську? Майбутність покаже... Та ко-ли поглянемо на ситуацію зі стано-вища цілості всіх явищ, не можна вірити в остаточний успіх такої ви-мкеної форми влади. Світ став надто ускладненим, щоби одна лю-дина була в силі проводити долею щодної країни“. Приклади диктатор-ства у минулих віках не є переко-нуючі. Навіть Наполеон тільки над-людськими зусиллями мів у винок-вих умовах на протязі кількох літ павувати над частиною Є-вропи.

Ферреро гадає, що нинішня країна не була би дуже довгою, ко-либ метою революції та переворо-тів було шукання нового уряду, більше послідовного та енергич-ного шляхом диктатури. Диктатури могли би служити на те, щоби змі-нити форму владнннського пра-вління. Коли народи на якийсь час втраять шось до чого стали байдуж-ними в наслідок звички, згодом добувають добрі прикмети втраче-ного... Є виключене, щоби не-будь мів бути відтворений тривкий та законний лад, покіль не втихо-миряться пристрасті і покіль партії не перестануть мати на своїх ус-лугах збройну силу. Припомічі зброї диктатори можуть здержатися ще довго по тому як ясною стала їх неспроможність“.

Причину нездорового стану до-бачує Ферреро в тому, що Європа від 1789 р. переїшла надто багато революцій та воєн: вона — каже він — не потребує нових воєн і нових революцій, які тільки збільшують ще безладдя та неща-ст; їй треба яснішних та простіших ідей: більше планових і поміркова-

них бажань, ідею збогачення життя більшшою гуманністю... Певним є те, що країни, які не підуть на рево-люційними ілюзіями на лево або на право, легше та краще вийдуть зі страшного лиха якогось доба. Вони навчать інші країни політичного реалізму. Бо ніколи ще не вирину-ла така потреба реалізму в політи-ці як у нинішній час і ніколи ще так легко як нині народи та уряди не сходили на манівці йдуци за ілю-зіями та мріями. Для оздоровлення Європи треба невідхильно, щоби бо-дай декі народи нагдували иншим дуже розумне і просте правдо: Якщо якийсь механізм але функціо-нує, то спершу ніж його викинути геть, треба перевірити, чи причина його зіпсування лежить в ньому самому чи у робітниках, який не-амі ним орудувати. Людина, яка не знає що робити з інструментом, а викидає його через вікно, зависць аначити, як ним користуватись — є безглуздою і шкодить сама собі“.

Полишаючи на боці погляд Феррера на оздоровлення сучасної Європи — як надто далекий від нас, треба признати, що навіть у наших вузьких рамках політичного жи-ття появились загальні ознаки дик-таторської лані. Ніякий наріл не-буде обвинувачувати своїх керма-ників за порушення прав більшості, коли ці керманці для добра цієї більшості в даний момент умі-ють ваяти у свої тверді руки полі-тично-суспільний провід. Тоді дик-татура як виникова форма влади може бути доцільнішим засобом, ніж найкраща форма парламентар-ського правління. А проте не тре-ба забувати, що владі меншості вибачається багато дечого в імя її розуму та енергії, що виростають позазд пересічний рівень. Коли-ж принципи диктатури наслідують мен-шість, що стоїть поніше пересіч-ного рівня, тоді політика стає карикатурою і дорогою забавою великих дітей, що траються у вій-ськах“.

Хто зна, чи до загальних ознак європейської недуги, у нас не тре-ба додати ще цієї останньої.

попилися тою самою горілкою, яку заборонив гершт банди своїм то-варшам.

Ця тактика підчас нападів бан-д тут пристосовується вже традицій-но. Оже мимом сього, що в Город-ку була поважна стійкість поліції банда ограбила містечко до чиста Вивазено 16 фір товарів, багато во-дота і доларів та 12 найкращих ко-ней. Хід всіх нападів тут все одна-ковий: алькоголь заборонений під-кавою смерті для бандитів, обиль-но пристосований до місцевих вла-стей.

На другий чи третій день після такої події приїжджають сюди пред-ставники вищої влади, списують ба-гато паперу протоколами і ці протоколи побіляють охлади на урядових полицях.

Поляки про „кресову“ політину.

Варшавський тижневик „Курєр Столений“ (ч. 3) помістив статтю п. Курнатовського п. а. „Кресні конституція“, в якій автор підкрес-лює, що вирішування Польсько-„кресового“ питання шляхом утво-рення окремих федеративних з Польською державою України та Бі-лорусі мимом величезної маси жертв із польського боку не довело до шлі, ідея польського федералізму збанкрутувала, бо до досягнення її треба би вести столітню страшну війну з Росією.

„Пуга програма — міше автор розвивався на поязі двох останніх літ. Ми масмо кордоні призначі нам Рижський договором, ми хочемо жити в згоді з Росією, але все, що лежить на захід від Ри-жських кордонів, ми повинні вважати правдиво польськими“.

— Такою є програма „народо-вої демократії“, яка в минулому місяці повалилася разом із урядо-вої партії.

Автор дивиться на „кресову“ політину підмінно від „народових демократів“. Для нього ясно

що Україні, Білорусії і т. п. по-винні мати в Польщі надокладну волю не в формі якогось Півноччю а просто волю для себе самих. З той точки погляду бра-к українського університету у Львові, обмеження, на які жалують православна церква в Польщі і т. д., і т. д. — явища дуже небажані; так як нас не-встилі засмілювати Москві так і ми не-можемо спольонізувати Українців, Біло-русів і ин. і чи не краще було би з ог-ляду на виваткові обставини створити три „кресові“ провінції, Галичину, Волині, По-ділля з Віленщиною з самішними на кон-та з автокляними сьобіями, а компетенцію яких входили би питання культурно-прос-вітінного характеру? Велика Росія збудує про Півськ і Дубно, коли для тамошнього місцевого населення буде добре. Чесно задоволення культурних, національних і релігійних потреб окремих національ-них меншостей, закріплення їхнього добробуту починається до збільшення позати Поль-ді за кордоном і одночасно закріпці ішу державу в середині“.

Так то кожний польський полі-тик а навіть всякий троха патріотич-ний в Польщі з „кресовою“ полі-тикою і знає, що Польща купує

3 „кресових“ образків.

Варшавський „Курєр Польскі“ з 15. ц. м. подає цікаву кореспонден-цію з білоруських кресів. Автор ко-респонденції констатує велику зміну в настрої населення за останні два роки. Два роки тому тут були ще деякі сподівання відносно Польщі. Тепер білоруське населення осно-вно виділилося з цих сподівань.

Польська валюта тут не існує, усталена вимірна торговля. В біль-ших трансакціях курсує долляр і зол-рубель, в менших — приймається пу-лі і фунти жита, віса і т. д. За польські марки можна тут купити тільки такі дрібниці, як ігла, пу-делько сірників. Марок ніхто не хо-че брати. Іх ховається на державні

явою місцевого населення. Поши-рює гнет і визиск, не гварантуючи безпеки. В поважних ситуаціях, ко-ли майнові чи життєві громадян грозили небезпека, поліція або п'яна, або непрацуйна, або зі страху ховається в мишачі норі“.

Кореспондент подає як примір картину, яка нічим не ріжниться від аналогічних мексиканських зра-ків.

Вночі 30. грудня м. р. банда з 40 люда, заосмотрена в скоро-стріл, ручні гранати і криєні, напала на містечко Городок. Гершт банди зайняв центральне місце на ганку одного з домів, де був склад горі-лок та спирту з проголошеною наці-